

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki (sprawozdawca)

SSN Romuald Dalewski

w sprawie z odwołania I. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Lublinie
o wydanie pisemnej interpretacji,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 lipca 2023 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 5 października 2021 r., sygn. akt III AUa 667/19,

**1. uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach i oddala
odwołanie,**

**2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę
240,00 (dwieście czterdzieści złotych, zero groszy) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 5 października 2021 r., III AUa 667/19, oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 8 stycznia 2019 r., VIII U 2726/18, uwzględniającego odwołanie [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie z 13 sierpnia 2018 r. uznającej za nieprawidłowe, zawarte we wniosku z 31 lipca 2018 r., stanowisko spółki w zakresie dokonania wiążącej pisemnej interpretacji przepisów, zgodnie z którym brak jest obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez obywateli Ukrainy, wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia na rzecz polskiego przedsiębiorcy na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, których pobyt w Polsce nie przekracza 6 miesięcy (pkt 1). W kolejnych punktach (od drugiego do siódmego) ZUS uznał za nieprawidłowe stanowisko wnioskodawcy, zgodnie z którym brak jest obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i obywateli Ukrainy, wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia na rzecz polskiego przedsiębiorcy na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, których pobyt w Polsce nie będzie miał charakteru stałego.

W sprawie tej ustalono, że spółka w dniu 31 lipca 2018 r. złożyła wniosek o wydanie pisemnej interpretacji w trybie art. 34 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 221 ze zm.). Wskazała w nim, że jest pracodawcą działającym jako spółka prawa handlowego, posiada czynny wpis do Rejestru Przedsiębiorców. Na podstawie umów zlecenia zatrudnia obywateli Ukrainy i ma zamiar zatrudniać w ramach umowy zlecenia obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy, którzy w charakterze czasowym (do 6 miesięcy, do roku i do 3 lat oraz tzw. prac sezonowych do 9 miesięcy w roku kalendarzowym, tj. których pobyt nie będzie miał charakteru stałego) nie posiadają i nie będą posiadać kart stałego pobytu na terytorium RP. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej ma zawarte oraz zawiera umowy handlowe outsourcingu pracowniczego i świadczenia usług pracowniczych z partnerami biznesowymi, których siedziba znajduje się na terytorium RP. Jej zleceniobiorcy wykonują oraz będą wykonywać czynności zlecenia zgodnie z zawartymi umowami z jej partnerami biznesowymi. Podała

również, że zawierając umowy zlecenia z cudzoziemcami, z pobytem mającym charakter tymczasowy, dokonuje zgłoszenia tych osób do ZUS i odprowadza składki zdrowotne i zaliczki na podatek dochodowy.

Spółka przedstawiła we wniosku własne stanowisko, zgodnie z którym obecnie zatrudniani oraz zatrudnieni w przyszłości przez nią obywatele Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy, z którymi ma zawarte umowy zlecenia oraz będzie zawierała umowy zlecenia, a których pobyt w Polsce ma charakter tymczasowy (nie ma charakteru stałego), którzy nie posiadają kart stałego pobytu - na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm., dalej jako ustawa systemowa) nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w tej ustawie. Jej zdaniem zakresem przedmiotowym tego przepisu objęci są zarówno obywatele polscy zatrudnieni w placówkach wymienionych w tym przepisie (niezależnie od charakteru ich pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej), jak również obywatele państw obcych niezatrudnieni w takich placówkach, o ile tylko ich pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie miał charakteru stałego.

Zarówno Sąd Okręgowy, jak i Sąd Apelacyjny, uznały odwołanie spółki za uzasadnione. Sądy dokonały wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, zgodnie z którym nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w tej ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej. Odwołując się do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, Sądy wskazały, że przepis ten odnosi się nie tylko do cudzoziemców zatrudnionych w placówkach w nim wymienionych, ale także do cudzoziemców niezatrudnionych w takich placówkach, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego.

Sąd Apelacyjny podkreślił przy tym, że w rozstrzyganej sprawie ocenie nie podlegał rzeczywisty charakter pobytu obywateli państw obcych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Podanie we wniosku limitów czasowych pobytu

wynikających z przepisów regulujących pobyt cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej nie oznaczał, że są one tożsame z okresami podejmowania aktywności stanowiącej tytuł do ubezpieczenia społecznego. Za oczywistą uznał możliwość objęcia przez organ rentowy ubezpieczeniami społecznymi obywateli wskazanych we wniosku państw, w razie stwierdzenia, że ich pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej ma jednak charakter stały. Zwrócił przy tym uwagę na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 12 lipca 2017 r., II UK 295/16, w którym stwierdził, że punktem odniesienia dla wyjaśnienia kwestii, czy pobyt cudzoziemca nie ma charakteru stałego, jest wymieniony w tym przepisie obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. O rozstrzygnięciu co do podlegania przez cudzoziemca ubezpieczeniu społecznemu w Polsce z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej decydują ustalone w sprawie okoliczności faktyczne przeczące twierdzeniu, że pobyt nie miał charakteru stałego.

W skardze kasacyjnej organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości, zarzucił naruszenie: (-) art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zatrudnione na podstawie umowy zlecenia osoby nie będące obywatelami Polski, ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej związany jest z wykonywaniem pracy na podstawie umowy zlecenia, nie podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, w sytuacji gdy przepisy te nie uzależniają faktu podlegania przez zleceniobiorców obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od takich kryteriów jak obywatelstwo czy też status pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, co powinno prowadzić do uznania, że zleceniobiorcy pochodzący z tych państw wykonujący na terenie Rzeczypospolitej Polskiej umowy zlecenia podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym; (-) art. 2a ust. 1 i 2 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej przez niezastosowanie, co doprowadziło do bezprawnego zróżnicowania sytuacji prawnej zleceniobiorców nie będących obywatelami Polski, ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, z sytuacją obywateli Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście obowiązku podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w sytuacji, gdy przepis art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej nie uzależnia objęcia tymi ubezpieczeniami zleceniobiorców od innych okoliczności niż posiadania statusu zleceniobiorcy na terenie Rzeczypospolitej

Polskiej; (-) art. 6 ust. 1 pkt 1 i 4 w związku z art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy systemowej przez stwierdzenie, że cudzoziemcy zatrudnieni przez polskiego przedsiębiorcę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umów zlecenia nie mają obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym; (-) art. 6 Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym z dnia 18 maja 2012 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 1373) w związku z art. art. 5 ust. 2 ustawy systemowej przez niezastosowanie i uznanie, że obywatele Ukrainy wykonujący pracę wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie podlegają ustawodawstwu tej umawiającej się strony, na której terytorium pracują; (-) art. 7 ust. 1 Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdawii o ubezpieczeniu społecznym z dnia 9 września 2013 r. (Dz.U. z 2014 r., poz. 1460) w związku z art. art. 5 ust. 2 ustawy systemowej przez niezastosowanie i uznanie, że obywatele Republiki Mołdawii wykonujący pracę wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie podlegają ustawodawstwu tej umawiającej się strony, na której terytorium pracują.

Organ rentowy wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach i przekazane sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i orzeczenia co do istoty sprawy poprzez oddalenie odwołania wnioskodawcy, oraz o rozstrzygnięcie o kosztach procesu i zasądzenie na rzecz ZUS kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2a ust. 1 i ust. 2, art. 5 ust. 2, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.), ustawa stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny. Zasada równego traktowania dotyczy w szczególności: warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na

ubezpieczenie społeczne, obliczania wysokości świadczeń oraz okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do świadczeń. Nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej. Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są m.in. osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej "zleceniobiorcami", oraz osobami z nimi współpracującymi. Obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają osoby wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3, 12 i 23 tejże ustawy. Obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne wykonujące pracę nakładczą oraz zleceniobiorcy - od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Stosownie natomiast do art. 6 Umowy z dnia 18 maja 2012 r. między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1373), jeżeli artykuły 7 (zasady szczególne) i 8 (wyjątki) niniejszej Umowy nie stanowią inaczej, osoba, do której stosuje się niniejsza Umowa podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium wykonuje pracę. Adekwatnie natomiast do art. 7 ust. 1 Umowy z dnia 9 września 2013 r. między Rzeczpospolitą Polską a Mołdawią o ubezpieczeniu społecznym (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1460), jeżeli niniejsza umowa nie stanowi inaczej, osoba zatrudniona na terytorium jednej z Umawiających się Stron podlega, w odniesieniu do tego zatrudnienia, ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, nawet jeżeli zamieszkuje na terytorium drugiej Umawiającej się Strony lub jeżeli główna siedziba lub zarejestrowana siedziba jej pracodawcy mieści się na terytorium tej drugiej umawiającej się strony.

Spór prawny, jak trafnie wskazano w skardze kasacyjnej, w rozpoznawanej sprawie koncentrował się zasadniczo na odkodowaniu treści normy prawnej z przepisu art. 5 ust. 2 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz odpowiedzi na pytanie czy zatrudnione na podstawie umowy zlecenia osoby nie będące obywatelami Polski ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wykonywaniem umów zlecenia, podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, w sytuacji gdy przepisy te nie uzależniają faktu podlegania przez zleceniobiorców obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od takich kryteriów jak obywatelstwo czy też status pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, co winno prowadzić do uznania, że zleceniobiorcy pochodzący z tych państw wykonujący na terenie Rzeczypospolitej Polskiej umowy zlecenia podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym. Pojawia się pytanie, czy charakter pobytu cudzoziemców na terytorium RP należy odnosić do tytułu do ubezpieczeń, czy też do centrum ich interesów życiowych.

Należy zgodzić się z wywoдем organu rentowego, popartym przywołanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, że pojęcie „pobytu o charakterze stałym”, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, nie zostało zdefiniowane ustawowo, jednakże w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, iż należy je dekodować w powiązaniu z systemem ubezpieczenia społecznego, a nie przez odwoływanie się do przepisów o charakterze meldunkowym i ustaleń ilościowych, to jest ile razy dana osoba wjeżdża do Polski i jak długo tu pozostaje (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 września 2009 r., II UK 11/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 134). Na poparcie tej tezy należy odwołać się również do wyroku Sądu Najwyższego z 6 września 2011 r., I UK 60/11 (LEX nr 1102994), w uzasadnieniu którego dokonano podsumowania dorobku judykatury w spornej kwestii oraz przedstawiono dodatkowe argumenty za określoną metodą wykładni powołanego przepisu. Zauważono, że punktem odniesienia dla wyjaśnienia kwestii, czy pobyt cudzoziemca nie ma charakteru stałego, jest wymieniony w tym przepisie obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Skoro ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, to podlegają im także obywatele państw obcych, którzy podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym

ubezpieceniom społecznym. W żadnej mierze art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie zmienia natomiast podstawowej reguły stanowiącej, że obowiązek ubezpieczenia społecznego - również wobec obywateli państw obcych - powstaje między innymi z chwilą rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności. Dlatego charakter pobytu (stały albo niestały) należy odnosić w relacji do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Ten charakter nie zależy natomiast od tego, jaki zamiar, co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec (por. także wyroki Sądu Najwyższego: z 17 września 2009 r., II UK 11/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 134; z 23 maja 2008 r., I UK 303/07, LEX nr 516772; z 17 stycznia 2006 r., I UK 225/06, LEX nr 351984 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2010 r., II UK 297/09, LEX nr 960479). Stały pobyt w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej podlega zatem ocenie w zależności od realizowanej działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Stały pobyt to pobyt niezmienny w danym okresie, czyli w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, przy czym nie ma większego znaczenia okoliczność dotycząca tego, jaką administracyjną gwarancję prowadzenia działalności lub zapewnienie pobytu miał w Polsce obywatel państwa obcego. Liczy się to, czy obywatel państwa obcego, przebywając na terytorium RP w stałym charakterze, prowadził działalność pozarolniczą lub był zatrudniony w charakterze pracownika. O tym, czy dany pobyt ma charakter stały, nie decyduje więc stały pobyt w sensie „długotrwałości i stałości pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej”, albowiem w takim wypadku wyłączeniu z ubezpieczeń społecznych podlegaliby ci cudzoziemcy, których pobyt nie ma „takich cech”, choć spełnialiby warunki podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, na przykład wspólnicy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 lipca 2020 r., I UK 20/19, OSNP 2021 nr 6, poz. 67). Podobnie w wyroku z 1 października 2019 r., I UK 194/18, (OSNP 2020 nr 12, poz. 137), Sąd Najwyższy podkreślił, że w orzecznictwie opartym na wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej wyjaśniono, iż o podleganiu albo niepodleganiu cudzoziemca ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu aktywności rodzącej taki obowiązek nie decyduje charakter dokumentu pobytowego, jakim legitymuje się cudzoziemiec, ani nawet długość pobytu cudzoziemca, lecz okoliczność, czy w

okresie prowadzenia działalności stanowiącej tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym faktyczny pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miał charakter stały czy też czasowy. Sąd Najwyższy opowiedział się bowiem wyraźnie za tym, by o zastosowaniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej decydowało to, gdzie w okresie wykonywania czynności stanowiących tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym znajduje się centrum interesów życiowych i zawodowych danej osoby, co z kolei należy analizować z perspektywy sposobu realizacji działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 września 2011 r., I UK 60/11, LEX nr 1102994; z 17 września 2009 r., II UK 11/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 134). W tym ujęciu stały pobyt, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, to pobyt niezmienny w okresie realizacji tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym. Formalny status pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest zatem nieistotny. Z takiej wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej wynika, że zarówno w przypadku pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak i tytułu wynikającego z wykonywania umowy zlecenia sam zamiar czasowego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czy też legitymowanie się jedynie zezwoleniem na pobyt czasowy nie mają rozstrzygającego znaczenia. Istotne jest jedynie, czy podczas wykonywania wyżej wymienionych działalności można mówić o stałym przebywaniu danej osoby na terytorium Polski. W konsekwencji przyjazd, choćby i cykliczny (regularny), do Polski celem wykonywania pewnych aktywności zawodowych, jak np. prowadzenie wykładów czy świadczenie usług doradczych na podstawie umowy zlecenia albo umowy o pracę nie będzie powodował objęcia obywatela państwa trzeciego polskim systemem ubezpieczenia społecznego. Natomiast stałe przebywanie w Polsce w okresie wykonywania tych czynności (np. zamieszkanie w Polsce i prowadzenie wykładów lub badań przez jeden semestr), chociażby przez krótki (sumarycznie) okres determinowany czasowym zezwoleniem na pobyt, będą prowadziły do objęcia polskim systemem ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2022 r., III USK 181/22, LEX nr 3370640).

W sprawie trzeba zwrócić uwagę, że wnioskodawca wskazuje we wniosku o udzielenie interpretacji, że pobyt cudzoziemców, których zatrudnia lub będzie

zatrudniał ma charakter tymczasowy, a nie stały, dlatego, że nie będą się oni legitymowali zezwoleniem na pobyt stały. Rację ma organ rentowy wnioskując z tego, że wnioskodawca brakiem zezwolenia na pobyt stały w Polsce cudzoziemców uzasadnia fakt, iż z tytułu zatrudnienia nie podlegają i nie będą podlegali ubezpieczeniom społecznym, gdyż ich pobyt w Polsce ma charakter tymczasowy. W sprawie jednak najistotniejsze jest to, że dla ustalenia, czy cudzoziemiec podlega lub nie podlega ubezpieczeniom społecznym najważniejsza i pierwszorzędna jest okoliczność istnienia tytułu podlegania ubezpieczeniom, a nie czas pobytu cudzoziemca w Polsce. Wiąże się to z najistotniejszą okolicznością w rozpoznawanej sprawie, od której zależy jej wynik, że drugorzędne znaczenie ma kwalifikacja dokumentu potwierdzającego pobyt w Polsce, a pierwszorzędne znaczenie ma okoliczność czy cudzoziemiec przebywa w Polsce w określonym czasokresie i czy wtedy jego aktywność jako pracownika ustawa wiąże z obowiązkiem ubezpieczeń społecznych. W tym względzie rację ma organ rentowy, że skoro ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, to podlegają tymże ubezpieczeniom także obywatele państw obcych, którzy podejmują działalność (w roli pracownika) stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym. Dlatego też, w tym względzie zbędna jest analiza interpretacyjna art. 5 ust. 2 ustawy systemowej bez związku z taką samą analizą art. 6 ust. 1 pkt 4 tejże ustawy. W tym zakresie wynik tylko analizy art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie może być wystarczający dla przesądzenia sprawy. Dopiero analiza systemowa węższa (w tym przypadku w obrębie tego samego aktu prawnego) obydwu tychże przepisów pozwoli uzyskać prawidłowy wynik rozpoznania przedmiotowej sprawy.

W ocenie Sądu Najwyższego w obecnym składzie, wynik wykładni interpretacyjnej art. 5 ust. 2 ustawy systemowej w wersji zaprezentowanej przez Sąd odwoławczy nie może służyć jako zwolnienie od stosowania i przestrzegania przepisów ustawy systemowej w jej zakresie podmiotowym, czyli o tym, kto obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym. Od 1 stycznia 2016 r. z założenia każda umowa zlecenia rodzi obowiązek ubezpieczeń społecznych (por. G. Łyjak, M. Skibińska, A. Sokołowska, A. Tomczyk, Umowa zlecenia jako tytuł do ubezpieczeń społecznych [w:] G. Łyjak, M. Skibińska, A. Sokołowska, A. Tomczyk,

Delegowanie pracowników za granicę, Warszawa 2016). Tezę tę wzmacnia norma prawna wynikająca z przepisu z art. 13 pkt 2 i pkt 4 ustawy systemowej, który wskazuje okresy podlegania ubezpieczeniom. W związku z tym, przepis z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie stanowi wyjątku, a tym bardziej nie wyłącza stosowania art. 6 ust. 1 pkt 2 i pkt 4 tejże ustawy. W omawianym bowiem zakresie pierwszeństwo w stosowaniu należy się normie prawnej z art. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W pełni zatem należy podzielić stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym, skoro ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, to podlegają im także obywatele państw obcych, którzy podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym. W żadnej mierze art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie zmienia podstawowej reguły stanowiącej, że obowiązek ubezpieczenia społecznego - również wobec obywateli państw obcych - powstaje między innymi z chwilą rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności (art. 13 pkt 4 ustawy). Dlatego charakter pobytu (stały albo niestały) należy odnosić w relacji do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Ten charakter nie zależy w konsekwencji od tego, jaki zamiar, co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec (wyrok Sądu Najwyższego z 12 lipca 2017 r., II UK 295/16, LEX nr 2347776). Ponadto podnieść należy, że art. 5 ust. 2 ustawy systemowej należy rozumieć i stosować w ten sposób, aby nie prowadziło to do wykładni dyskryminującej poszczególne kategorie zatrudnionych ze względu na ich narodowość lub obywatelstwo. Nie sposób zaaprobować takiej wykładni, w wyniku której pracownik np. narodowości ukraińskiej zatrudniony w tym samym przedsiębiorstwie i na tym samym stanowisku, co objęci ochroną ubezpieczeniową pracownicy narodowości polskiej, miałby zostać pozbawiony prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie np. wypadku przy pracy.

Ubocznie ponadto, w świetle rozpoznawanej sprawy trzeba podzielić stanowisko organu rentowego, że jedynie ratyfikowana umowa międzynarodowa, jako prawo nadrzędne, może wykluczyć zastosowanie polskich przepisów w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz, że generalna zasada wynikająca ze wszystkich umów, których Polska jest stroną określa, że obowiązek ubezpieczenia społecznego

powstaje w państwie, w którym zatrudnienie jest wykonywane (tzw. zasada terytorialności - *lex loci laboris*). W tym względzie zatem w sprawie powinno zostać zastosowane ustawodawstwo polskie.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono, jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c., zaś o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[mc]

[ms]